

FAMILIUL FA MIEI

DIARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU-LITERARIU CU ILLUSTRATIUNI.

INFLUINȚA MÂNDRIEI.

— *Novela originală* —

(Urmare.)

Cătu a plânsu serman'a femeia la primirea acelei scrisori nu se pôte descrie. Ide'a plecării, a unei separatiuni eterna pôte; nesiguranti'a vietiei și a situatiunei in care se gasiă o adusesse in cea mai mare perplexitate! 'Si strinse intr'unu coferu mare ace'a ce aveă mai necesaru, inchiriă o carutiă din satu și plecă in tēmpulu noptiei nesciuta și neveduta de nimeni decātu de betrân'a servitōre care o petrecu sfasiata de lacrimi de compati-mire, Carutiasulu o lasă la gar'a cea mai apropiata și ea luă trenulu până la **, orasiulu unde scia că locuiesce soçiulu ei.

Dupa multe si amenuntite cercetari află despre elu feliu de feliu de miserii și mai alesu că se afla cu totul ruinatu. Mergēndu se-lu veda spre marea ei ciuda 'lu gasi in ultimile momente si in nepotinti'a de a vorbi. — 'Lu intrebă despre copil'a lor, dar' elu nici nu o mai recunoscū.

Dupa cātev'a septemāni de cautari zedarnice vediēndu-se cu totul constrinsa din lips'a de mij-lōce se adresă unei familii avute anume X. și acesti ōmeni nobili, vechi cunoscontie atinsi de nefericirile ei o primira cu braçiēle deschise oferindu-i postulu de institutrice a dōue copilitie.

Cāndu se vediu ast'feliu instalata și ōre-cum mai puçinu ingrigiata de existenti'a ei scrise Leliei fāra inse a-i dā adres'a. Acēs't'a cāndu o primi versă lacrimi de bucurie. Oh! si cāta dorintia ar' fi avutu si dēns'a de a-i comunicā tōte impresiunile ei!?

Radialu plecase dela Zalesci stapēnitu de intristare.

Cātev'a luni trecura ast'feliu, fāra că Paulin'a se fi aflatu cev'a despre copil'a și parintele seu. Intr'o dī de ierna unu betrānu venerabilu cu façi'a impuitoare prin blāndeti'a s'a se presintā familiei X. intrebāndu de Paulin'a. . . .

Fū introdusu la dēns'a. — Cu tōte că suferinti'a și vērst'a i-i schimbasese fōrte multu, inse cu instinctulu de parinte si fiica se recunoscura dupa o secunda; primele cuvinte fura:

— Tata!

— Fiic'a mea!

In acelu momentu se aruncara spontaneu unulu in braçiēle celui'alaltu remanendu muti de surprinsi și tremurāndu de bucuria.

Dupa acēs't'a espansiune betrānulu o intrebă inecat de lacrimi:

— Cum ai potutu traī Paulino, fāra a nu-mi adresă unu cuvēntu in cursu de atāti'a ani. . . ?!

— Scie D.-diēu! Am fostu mereu amenintiata, respunse ea cu dorere.

— Miserabilulu!

— Dar' cum m'ai regasitu tu tata? Me cautāi ōre?

— Provedinti'a m'a inspiratu.

— Cum, istorisescemi.

— Aflasemi din jurnale despre vēndiarea averei si mōrtea lui Crāngeanu. Tocmai erām decisu a veni la Zalesci spre a-te smulge de acolo, că-ci acum nu me mai temeām de nimicu. Intr'o dī unu ōre-care intra la mine intrebāndu:

— Dt'a esti domnulu Jancu Ideeanu.

— Dā d.-le.

— De mai multu tîmpu unu domnu care a cercetatu in tôte judetiele despre d.-t'a s'a informatu cã locuiesci aici si ar' dori se ve vorbésca.

— Se între! strigái eu insufletitu de o sperantia fericita. Intr'acelu momentu usi'a se deschise si unu barbatu caruntu, care inse pareá june si aveá aparenti'a a fi de buna conditie intrã salutându-me si inaintându spre mine 'mi dise cu lacremile in ochi:

— Nobile betrãnu, 'ti mai amintesci de George Radialu...?

— Radialu!?!... dá... strigái eu aruncându-me in braçele lui, ce fura gat'a a me primi.

Dupa câteva momente, 'mi vorbi despre tine; 'mi esplicã cum cercetase pela tôte autoritãtile si cã in fine cându potuse fi informatu a alergatu se me imbraçisíeze si se-mi spuna totu ce'a ce sciã despre tine. Tu ai avutu o fericita idea cã ai scrisu Leliei, cã-ci dupa ace'a scrisóre m'am potutu orientã se vínu aici cercetãndu de 8 dile necontentitu.

Audíndu acestea ea avù óre-care remuşcare, cã-ci déca dá Leliei adres'a s'a scuteá pe sermanulu seu parinte de atâtea cautari obosítóre...

Dupa ce mai vorbira câtv'a, Paulin'a întrebã:

— Dar' de serman'a mea Victorina sci tu cev'a?

— Am vedíutu-o acum doi ani la inmormmentarea Leonorei.

— Ce feliu! a moritu?

— Dã, dupa ce cu câtv'a tîmpu mai 'nainte morise soçíulu ei si Emilu...

— Oh! cum le-a respãtitu D.-dieu!

Dupa unu momentu reluã:

— Dici iubite tata cã mi-ai revedíutu copil'a?

— Da. Me aflãm si eu acolo din curiositate cându zãrescu copiliti'a pe care am recunoscutu-o numai dupa marea asemenare ce are cu tine.

— Erã vesela ea? Ce faceã?...

— Se uitã indiferenta; am privitu-o de departe inse cu atãt'a focu! cu atãt'a dragoste! Nu am potutu aflã altu nemicu decãtu cã a tîenutu-o câtv'a tîmpu lãnga sene si cã in urma ar' fi incredintiatu-o intr'unu pensionatu nu se scie unde...

— Alt'cev'a numai sci nemicu.

— Nemicu absolutu.

— D.-dieule! D.-dieule! strigã serman'a mama desolata, aibi indurare de mine.

Tatalu Paulinei care traiã din pensiunea s'a i-i propuse se locuiesca împreuna hotaríndu-se densulu a se stabili aci in localitate; Paulin'a primi si ast'feliu contribuí si dens'a la ameliorarea nevoiloru cu produsulu lectiuniloru ce dá in ace'a familia despre care am vorbitu. — Dela tatalu ei mai aflã cã dupa staruinti'a lui Radialu elu i-i comunicase despre copila totu ace'a ce spusese si mamei s'ale. Audíndu acestea ea parù cã se insufletiesce de o lucire de sperantia pe cere o credeã realisabila.

De câtv'a tîmpu Paulin'a traiã cu parintele ei istorisíndu-si in reciprocitate peripetiile nefericiriloru indurate si nutríndu-se cu ide'a cã va regasi prin angerulu loru celu bunu, prin George Radialu pre copil'a s'a multu dorita.

Intr'un'a din dile, pe cându Paulin'a se intorceá dela lectiuni, betrãn'a servítóre, pe care o adusese acum dela Zalesci, i-i dede o scrisóre pe care o primise in lipsa-i; pe coperta erã o scrisóre straina. Ea o desfacu palpitãndu de impacientia si ceti acestu contíenutu.

Dómn'a mea,

O persóna care numai e strainu de d.-vóstra de óre-ce ve pórtã atãt'a interesu cã-ci se ocupa multu si de copil'a ce cautati si pe care mi a reclamatu-o de vre-o câteva ori. Dêns'a se afla de doi ani in pensionatulu ce dirigezu. Unu domnu care s'a pretinsu a fi tatalu acestei copile mi-a incredintiatu-o pretindíndu-mi a-i schimbã numele si a nu destainu nimenu instalarea ei aci. Mi-a platitu inainte si de atunci nu l'am mai vedíutu veníndu séu interesãndu-se cinev'a de dêns'a. Din óre care marturisiri ale copilei am conchisu cã ea a fostu rapita dela maic'a s'a, adevèrulu acestei fapte nu l'am potutu petrunde, dar' pe care-lu cunoscu indestulu acum dela d.-lu George Radialu. Nu-mi detorati nemicu d.-n'a mea si nici nu ve pretíndu cev'a. Am mai aflu dela d.-lu Radialu grozavulu misteriu ce a existatu in famili'a d.-vóstre si nobilulu sacrificiu ce a-ti facutu scapãndu onórea unui parinte ce se gasiã destulu de nefericitu. Asiu dori se ve cunoscu in persóna, inse fiendu-cã mijlócele póte nu ve permitu a întreprinde o caletorie atãtu de lunga, binevoiti a mi scrie in celu mai scurtu tîmpu si a me autorisã se confiezu copil'a acelu d.-nu ce se aréta fórtè impacientu de a-o luã.

Si eu sum muma, dar' am fostu o soçia mai fericita cá d.-vóstra. Cá femeia inspirata de sentímente bune ve felicitu pentru trecutul d.-vóstre, elu face onóre secului nostru prin tari'a si abnegatiunea d.-vóstre. Ve urezu se traiti ani indelungati cu parintele d.-vóstre spre a ve formã copil'a dupa convinctiunile ce aveti.

Ve stringu mân'a cu caldura

Elis'a Fericescu.

Gasita! gasita! scump'a mea Victorina, strigã Paulin'a esíndu intru întèmpinarea parintelui ei.

— Cum? E cu potintia!?!...

— Dã, cetesce.

Dupa ce mai recetira scrisóreã amendoi, plãnsa cá nisce copii, inse acestea erãu lacrimi de necomparabila bucuria. Imediatu Paulin'a luã condeiulu si adresã acelei bune si distinse femei unu respunsu, in care 'si esprimã recunoscintia si multumirile cele mai vii in terminii cei mai bine sèmtiti. O rogã apoi se-i incredintieze copil'a acelu bunu amicu, care nu cunosceã nici unu pregetu si terminã invocãndu binefacerile ceresci asupr'a s'a si a copiiloru sei.

Paulin'a din di in di acceptã in paroxismulu unei escitari nervóse care i-i dá o energie de necredíutu. Doreã se-si revéda copil'a veníndu cá se o imbraçisíeze, se o mângãie prin sarutarile si pre-

venintiele ei materne. Lui George doreá se-i stringa mân'a, se-i spuna ca l'a iertatú. Intr'adeveru dupa câte v a dile o trasura se opri la scara, Paulin'a si parintele ei vedirú pe Radialu insoçitu de Victorin'a, care alergá transportata de se aruncá succesiv in braçele lorú.

George priviá mişcatu pâna la lacrimi acést'a scena duiósa si se sêmţiá atât de mare si de fericitu vedîndu cá contribuise a aduce bucurie acestorú trei fientie, care de acum nu aveáu sè se mai parasésca.

Paulin'a, in façi'a acestui omu ce acum stá rezervatu, dar' privindu cu doru si iubire, i-i luá mânilé si intr'unu momentu de transportu i le sarutá cu recunoscintia cá unui nobilu salvatoru si disé :

— Pentru mine ai fi fostu o Provedintia déca — si nu terminá, cá-ci George sêmţiéndu greutatea imputariloru, nu mai potú suferi poterea priviriloru ei, in care elu potú ceti cá desi viu'a ei recunoscintia mai invinsese odata amorulu propriu, cu tóte acestea elu aveá se isbucnésca cu mai multa fortia pe viitoriu.

Dupa dóue dile, George, sperându a obtiéne iertarea ei dupa multele sacrificii ce facuse, reveni acum palpitându de sperantia a se marturisi si a se justificá mai explicitu in façi'a dênsei, — inse remase uimitu, se sêmţi la rëndulu seu ultragiátu de reserv'a ei mârta prin reflectiuni si caintie. Elu avú multa mila cá-ci tóte aceste aparintie in conduit'a ei tradá cá existase intr'éns'a o lupta launtrica, care trebuí se fi fostu teribile. Asia dar' dupa ce George de mai multe-ori se incercá a aduce convorbirea asup'r'a punctului ce-lu importá atâtú, totu de-odata inse fára a obtiéne din partea Paulinei unu inceputu, o autorisatie cátu de mica care l'ar' fi incuragiátu a-i vorbi directu; ea intr'unu momentu redicá ochii asup'r'a-i si-i disé :

— Nu te mai incercá d.-le. . . .

— Te implorú, Paulina, numesce-me George cá alta-data. . . .

Ea 'lu intrerupse cu unu gestu si reluá.

— Nu d.-le! atunci 'mi permiteám acést'a familiaritate, de si numai in intimitatea nóstra a amênduror'a, pentru-cá me credeám ast'feliu autorisata prin amorulu ce-mi inspirase-si si pe care-lu credeám compensatu; pentru-cá 'mi dedese-si óre-care sperantie pe care in urma mi le-ai sdrobotu cu atât'a crudime. . . .

— Ai dreptate! suspiná elu. . .

Paulin'a tacú unu momentu.

— Dar' totusi te rogu, reluá George, nu-mi vei negá Paulina cá nu te-am iubitú.

Ea 'lu privi lungu cu mândrie, modestie si bunetate involute de umbr'a unei tristetie si indoeli crude, si cu nisce lacrimi care-i intunecá privirea si-i inecá glasulu, disé :

— Cum te incerci de a-mi mai impune unu sentimentu care ti-a lipsitu cu totulú, d.-le? Cum ai crediutu cá o femeia, victima a desperarei dar' insulfetita de o incredere órba, mai póte crede dupa ce ai tradatu-o, ti-ai risu de ea ast'feliu?

Ah! D.-le! ti-am probatu in mii de ocasiuni tari'a si abnegatiunea mea si déca predominata de o sêmtire vie si nóua pentru mine m'am harsardatu pasionatulu meu amoru, adí me-ai crede o mârsiava déca asiu mai fi ace'a ce am fostu dupa câte am aflatu.

— D.-dieule! D.-dieule! strigá George inabusitu de lacrimi si de caintia, tu 'mi esti martoru cá n'am insielatu-o decátu spre a-o salvá de lovituri mai crude cá acelea sub ale caroru mortale impresiuni erá! . . .

— Ah! D.-le! asiu fi preferatu mórtea, decátu dorerea ce me sfasie acum si care mi-a sdrobotu ori-ce bucurie.

— Taci! taci! te rogu, nici nu gândesci cum me apésa aceste cuvinte, disé George.

— Dar' d.-t'a, urmá Paulin'a, care mai 'nainte de a-mi vorbi de imensitatea sêmtiemintelorú d.-t'ale pentru mine, mi-ai vorbitu de sinceritate care 'mi erá asia de scumpa si necesara! D.-t'a, care 'mi cunosceái convinctiunile si firea inasprita de suferintie cum ai potutu judecá cá asiu iertá asia de lesne tradarea acelu'a ce l'am iubitú.

— Ah! m'am temutu indestulu, dar' Leli'a mi-a sdrobotu pentru momentu justele apreçiarí, cá-ci starea t'a ne interesá mai multu decátu ori-ce si acést'a nu o prevedeám.

Tacura amêndoi. Nu se audiá decátu suspinele lorú inabusite si batai'a regulata a unei pendule.

Intr'unu momentu George se apropiá de dên's'a i-i luá o mâna ce-i cadeá pe genunchi o duse la buzele s'ale, 'si plecá capulu pe dên's'a si remase ast'feliu. Nisce lacrimi ardiétóre ce síruira din ochii lui o facura se tresara si se-si retraga mân'a. George o retiénu si privindu pe Paulin'a cu unu transportu de óre-care fericire pe care de siguru suvenirile ce i-se redeseptáu i-i almá dorerea pentru momentu si-i umpleá sufletulu de teneretie in care de siguru radiá o sperantia pentru viitoriu. . .

— Dar' tu, draga, cum poti fi asia de aspra catra acel'a ce-i pronuciái numele cu o pasiune necomparabile? cum poti uitá dilele frumóse petrecute intre munti la colib'a pescariulu? unde reveneái adesea ridiéndu de sanetate si de incredere? . . . Cum poti uitá serile petrecute in cas'a bunei nóstre Leliá, care ne iubiá atâtú? Vedi tu, te-am iubitú si te iubescu fára cá amorulu nostru se-si fi pierdutu poterea si ilusiunile care acum au devenitu convinctiuni. Dar' ce voiesci! nu potú. . . nu potú si credu cá nici tu nu mi-ai pretinde se sdrobescu existintia sermanei miele soçi care me adóra atâtú!

O nu, de siguru nici nu am cugetatu la asia cev'a.

— Déca esti totu ace'asi, voiú veni se te vedu din cându in cându, te voiú ajutá si ingrigi cá unu frate pe sor'a lui iubindu-te in tóta viétia mea.

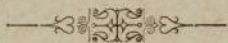
Dupa o pauza óre-care, in care Paulin'a faceá diferite comentarie, elu reluá :

— In urm'a plecarei t'ale dela Zalesci, credeám cá o se inebunescu de dorulu teu. Am mersu la fost'a t'a locuintia insoçitu de Leli'a, am mersu

și la coliba. D.-dieu scie câtu am suferitu și câtu am plânsu nevedîtu de nimeni! . . . Rataceâm nopti întregi printre stîncile unde fusesemi împreuna, sîdeâm in marginea apei pe ierba verde sêu pe puntea unde-ti placea se te repausezi adesea, ascultâm sgomotulu valuriloru, echoulu vâii, respirându profumulu padurei, suavitatea naturei și farmeculu amorului mieu. Ceteâm și receteâm scrisorile t'ale, atingeâm și sarutâm cu evlavie lucrurile ce erâu atinse de mân'a t'a, mi-se pareâ că in totulu te zarescu pe tine, cî sîmtu respirarea t'a, imbrașierile t'ale; cî audu sgomotulu sarutariloru t'ale ce le sîmtiâm inca calde pe buzele mele . . . visatoriu ast'feliu remâneâm ôre întregi amentîndu-mi despre fienti'a t'a adorata și cîndu realitatea me treziâ, oh! atunci câta dorere! La ce se mai descriu. Am avutu Paulino intentiunea chiar' de a me desparti de soçi'a mea, inse sciâm siguru că tu nu ai consîmti, și asia pusu intre aceste dôua alternative nu sciâm ce voiu deveni. Permittedi se speru iertarea t'a, autorisêza-me de a-ti scrie din cîndu in cîndu, voiu fi amicul tuu și nu te voiu mai importunâ cu nefericitulu mieu amoru! . . .

(Va urmâ.)

PAULINA ROVINARU.

Lume 'ntorsa.

Se potu gîndirea mea descrie
Sufletulu se-mi destainuescu,
Și cu dorerea mea cea vie
In façi'a lumii se vorbescu. . .

O! a-ti vedê atunci cu totii
Ce greu e 'n lume a traî,
Și câtu de fericiti suntu mortii,
Ce fericire-i a nu fi. . .

De-asil'a trebui se traiesci
Se-ti tîrâi esistînti'a
Cu ochii se te vedê ce esti
Privindu-ti neputînti'a.

Și te prîndi de-unu paiu se scapi
Și-ti faci atâtea gînduri —
Că și cîndu n'ai avê se 'ncapi
Comodu in patru scînduri.

Dreptate! ce-i acestu cuvîntu
Ce nu incupe 'n lume —
Cîtu nicairea pre pamîntu
Se nu-i mai dai de urme?

Și lumea par' că se destrama
La urma-o fi destulu de reu,
Că-cî cum e adi a-buna-sêma
Că nu-i fala lui D.-dieu;

Că-asîa-i de prôsta și de 'ntorsa
Tôta-i mintiuni din firu in peru —
Și și mintiun'a asîa-i de tôrsa
Incâtu gîndesci că-i adevêru.

V. B. MUNTENESCU.

MINUNEA MINUNILOR U.

— Novela. —

(Fine.)

9. Minunea devine totu mai mare.

Elu aveâ dreptate. Cîndu nu mai potû plînge, începû se-i spuna: „Nepôte cîndu mi parâsîtu ieri cu acea vorb'a . . .“

Doctorulu era voia se cada in genunchi și se se rôge de iertare. „Ier-ta-mi-o matusi'a scumpa, a fostu numai . . .“

„Nu, nepôte, — d.-t'a potea-i se ai dreptate!“

„A fostu o prostie din partea mea, matusi'a draga!“

„Vai, e inca prea adevêratu, nepôte!“

Dar' nu se pôte, matusi'a! Si daca — și chiar' — nu matusi'a, d.-ta desiguru esti. . .“

„Nepôte ai dreptate! Vrei se dîci, cî in vîrst'a mea poteâm se fiu mai cu minte. Si ai dreptate. Ei, și acum sci tôte. Eu am fostu casatorita, dar' in taina, de totu in taina, — inse in modu cînstitu și dupa cumu se cuvine. Cine 'mi va crede-o a moritu la Plevn'a. Aici suntu scri-sori și dovedi. Elu a moritu și. . .“ „Cine, matusi'a, întrebâ Danilescu plinu de mirare.

„Vai, trimbitiâsiulu dela regimentulu de calarasi Nr. 11. Dîmne ier-ta-lu, care a statu acû e anulu patru luni la mine in cartieru. Elu nu a fostu unu trimbitiâsiu de rîndu, ci trimbitiâsiu de regimentu; tatalu-seu și buniculu seu au batutu multi ani tob'a cea mare. — Dar', Dîmne sînte, nevêst'a unu trimbitiâsiu inca nu voiâmu se fiu. Și inainte de a se potê scapâ de regimentu, a trebuitu se plece cu regimentulu. Acumu stau aici cî tînera veduva de trimbitiâsiu. Sufletu de omu nu-o scie, nimeni nu-o crede. Asîu mori se-o afle cinev'a. Orasiulu ar' strigâ: minunea minuniloru! — De trimbitiâsiu in sfîrsîtu puçiuu mi-ar' pasâ, dar' bunulu meu nume!“

Doctorulu elatinâ din capu. Nu poteâ se se reculêga de mirarea ce-lu cuprînsese. Elu a vedîtu, ce e dreptu, mai de multe-ori pe acelu trimbitiâsiu in casele matusiei s'ale, dar' nu poteâ se creda, cî acel'a ar' fi avutu vre-o relatie cu fetiôr'a Fir'a. Elu și acumu tîneâ cî ingrigirea fetiôrei — cîci asia voia se fie chîemata veduv'a remasa dupa trimbitiâsiulu — erâ neintemeiata; dar' ea i raspundeâ la întrebările lui despre aflarea ei atâtu de ciudatu, cî începuse și elu însuși se-i credîa. Se întielege elu 'și esplicâ acumu darnici'a cea mare a damei atâtu de ingrigiata, care mai bucurosu ar' fi voitu se-si piêrda viêti'a, decâtu se afle întregu orasiulu, cumu a potutu se fie sedusa și fetiôr'a cu cea mai multe vîrtuti.

Elu 'și dadû cuvîntulu de onôre, cî va tacê și va ascunde-o undev'a, pâna cîndu se va potê lasâ cu sigurantîa a fi vedîta. Pâna atunci se se scie, cî e bolnava și sub acestu pretextu și pentru o ingrigire mai buna se locuêca la doctorulu; se nu se arete nimeni.

Inc'-o icóna frumósa... mai un'a... si inca un'a....

Darul casei delânga birtulu la „lupt'a dela Plevn'a“ i se predà doctorului judecătoresce sî elu se mutà acolo in driculu iernii. Dupa ace'a nimeni nu a mai vediutu pe fetiôr'a. Numai Mariôr'a o serviá sî spuse sî acestei'a secretulu.

10. Urmari bune.

„Ast'a totu e“ dícea de multe-ori catra Mariôr'a, „in adeveru minunea minuniloru, cându te mai ajunge sî sórtea acést'a.“ — Gânditum'am eu vre-odata la asia cev'a? Erám preasigura in tóte! M'a batutu D.-dieu. Ot, trimbitiasíulu acel'a!“

Evenimentulu acest'a a avutu asupr'a Firei o inriurare fórté binefacátóre. Din téma de a se tradá fačia cu pretenile ei de odinióra, se desvetiã de ele cu totulu sî 'si aflá tóta placerea in cerculu familiei lui Danilescu. — Ce e dreptu, i placeá ei se auda noutati de prin orasiú, dar' — se gândiá la slabitiunea ei, — sî nu mai condanná lumea cu atât'a necrutiare cá mai 'nainte. Celu multu oftá cá o oséndita, care sfiindu-se de propri'a ei judecata, nici odata nu ar' mai fi voitu se judece. Erá atátu de concesiva, modesta, ba chiar' umilita, precumu nimeni nu o poteá acceptá vre-odata dela ea. Alti ómeni, alte conditiuni de traiu, hotarirea eroica de a-si dá o parte din averea ei, asigurarea doctorului, cá ar' avé destula avere, spre a trai — tóte aceste au schimbatu-o cu deseversire, parcá nu ar' mai trai pre lumea acést'a. A renunçiatu chiar' sî dela meseri'a ei cu camatari'a.

Intre aceste celelalte trei facultati scuipáu focu sî facara. Advocatulu Negrila sî fratii Hâr-tioga faceáu sgomotu gróznicu. Cáci lelit'i'a Fir'a le-a interdísu fie-carui'a a-o mai cercetá. Cei doi frati se mai impacara ei cumu se impacara, dar' numai spre a lucrá impreuna cu atátu mai multu in contr'a jurisconsultului, care inspiçiá tóte miş-carile loru spre a aflá materialu pentru unu procesu. Filosofulu a scrisu unu opu escelentu despre patimile omenesci, ér' preotulu tiêneá in fie-care Domineca cele mai mişcátóre predici despre ingratiitudine, calumnié, invidie, clevetire sî reutate. Amendoi, e adeveratu, au facutu mari servicií omenimei, pentru ace'a inse ei totu-si 'si sareáu din pele de necasu.

11. Cucernic'a insielatiune.

Intre aceste, dupa o iérna lunga, sosí sî primavér'a. Dítele calde de véra se apropiáu. Doctorulu Danilescu observase inca de tēmpuriu, cá matusi'a 'si face grigi de unde nu aveá. I-a impartasítu-o acést'a sî i-a spusu, cá ból'a ei nu e alt'cev'a, decátu o slabitiune femeiesca. Inzadaru! Fir'a nu poteá fi scósa cu un'a cu dóue din inchipuirea ei. Mariôr'a sî Danilescu trebuiáu se taca sî se o lase pe matusi'a in ace'a credintia ridicula, cáci amenintíá a fi suspecta fačia cu preteni'a doctorului. Ea nici nu prea paraseá patulu.

„Femei'a ast'a me pune pe gânduri!“ díse Mariôr'a barbatului ei. „Câte odata mi se-'mi pare cá sî o nebuna.“

„E sî nebuna in intielesulu strictu alu cuvēntului!“ díse doctorulu. „E hipocondra, are idei fixe. Cu medicamentele mele nu-o se-o scotu eu din inchipuirile ei. Ce se facu, póte voiu poté se-i curezu o fantasie prin o alta fantasie. La tēmpulu seu o se-i véru copilulu nostru dreptu alu ei.“

„Óre va crede-o ea ast'a?“

„Déca nu vrea se-o crédia, nu-o crede sî punctum!“

Dupa vre-o câteva'a septemâni Mariôr'a nu se mai presentá inaintea Firei — asia i-a fostu intielesulu cu barbatulu. — Doctorulu i-a comuni-catu, cá Mariôr'a a patítu o nenorocire.

„I-a moritu copilulu?“ intrebá Fir'a.

„La tóta intēmplarea!“ i respunse mediculu.

„Vai...“ oftá ea.

„Nu fi ingrigiata, matusia!“

Intr'o demiuétia, inainte de reversatulu dílei, matusi'a a fostu trezita intr'unu modu ciudatu. Fačia ei erá stropita cu apa; sub nasu i se tiêneá sticle dupa sticle, un'a mirosá mai aspru cá cealalta, asia cá erá pe aci se-si piérda resuflarea.

Deschise ochii sî vediu pe mediculu ocupatu cu nasulu ei. „Pentru Domnedieu, moriu, me prapadescu! Ce faci cu nasulu meu, nepóte?“

„Pst, nu vorbi nici unu cuvēntu!“ díse doctorulu, privindu-o cu multa importantia. „Dâmi numai de intielesu, déca te sēmtiesci mai bine!“

„Fórté bine acum!“

„Patru óre ai fostu in lesfnu, matusia; erám ingrigiatu de viétia d.-t'ale! Acumu e bine. Esti mântuita. Unu copilu fórté dragalasiu...“

„Ce?“ strigá Fir'a frecându-si nasulu.

„Unu baiatu placutu! Voiesci se-lu vedi? Daca vei fi liniscita sî nu te vei mişcá de locu, atunci...“

„Dar' nepóte!?“

„Amu spusu ómeniloru, cá e copilulu nevetei mele, toti din casa suntu in credint'i'a ast'a.“

„Of, nepóte, intiepleptiunea, ajutoriulu, sfatulu d.-t'ale... Esti unu ângeru!“

Danilescu se duse. Matusi'a tremurá in totu trupulu de spaima sî de bucurie. Se uitá inde-reptu; pe mésa eráu luminari aprinse sî duçine in-tregi de sticle cu medicamente. — O femeia aduse copilulu, care dormiá frumosu. Fir'a nu graf nici unu cuvēntu, 'lu priví lunga vreme, inepu-se a plânge amaru, sarutá de nenumerate-ori pe acea fintia mititica sî díse doctorului, dupa-ce se in-departá femeia cu copilulu: „E in talpe trimbitiasíulu, Dómne tiēnelu intregu sî sanetosu, dá, in-tregu sî sanetosu!“

12. Efecte.

Dupa vre-o câteva'a septemâni matusi'a Fir'a poteá se se plimbe prin odaie in susu sî in josu. Leganá baiatulu, 'lu portá cu gingasie sî 'lu gri-giá cu o adeverata iubire de maimutiá. Prin o

inchipuire prósta a fostu vindecata de-o inchi-
puire sí mai prósta. Dreptu multumita pentru
acést'a, celu dintâiu lucru a fostu se mérga la
beserica sí de ocolo la notariulu, spre a transcrie
pe Danilescu intrég'a ei avere cu condití'a, cà elu
o va grigi câtu mai traiesce sí i va dá pe anu o
suma óre-care pentru trebuintíele ei. Pe doctoru
l'a deobligatu mai departe in secretu, cá jumetate
din avere se o predee la tîmpulu seu micutíului
trimbitíasiu.

Ast'felu devení mediculu Danilescu prin mi-
nunile minniloru ale fetiórei Fir'a omu avutu.
Victori'a facultatii medicinali a fostu irevocabilu
decisa; cu atâtu mai multu turbáu facultatíle
de filosofie, teologie sí drepturi. Ei nu-si poteáu
iertá, cà s'au friptu reciproc in ce'a-ce privesce
mostenirea. Mediculu Danilescu i s'a iertatu mai
usioru. Elu la tóte erá nevinovatu. Ba ei ince-
pura a se inpreteni cu elu, pentru-cà elu erá
unulu dintre cei mai bogati ómeni din orasiu; sí
de unu omu bogatu séu mai multu de paralele lui
are trebuintia filosofulu cá sí juristulu sí cá sí
teologulu.

Cei superati mersera in sfîrsítu cu ur'a atâtu
de departe, cà oprira copiiloru loru de a se jucá
impreuna; cându se vedeáu pe strada de departe,
se intorceáu amêndoi numai cá se nu se intêlnesca
sí cându nu poteáu se se incungiure treceáu unulu
prelânga cel'alaltu fara de a se salutá. Dușmani'a
loru de mórte devenise obiectulu de risu alu in-
tregulu orasiu.

„Dar'„ díse Mariór'a catra barbatulu ei, „e
fórte superatiosu, a vedé rudeni in tr'o asemene
cérta. Cumu ar' fi óre, barbatielule déca tu te-ai
incercá se-i impaci? Póte se-i inviti impreuna la
o mésa amicala. La unu paharu de vínu barbatii
éra 'si incaldiescu prietini'a. Cérca! Ai face unu
lucru bunu.“

„Tóte'su bune!“ strigá fetiór'a Fir'a, „omulu
trebuie se fie crestinu sí se se impace! Eu suntu
de parerea ast'a! Numai nu dati mésa aici in casa,
eu nu potu se vediu cu ochii pre acei trei lingu-
sítori. Eu tóte le potu iertá, dar' nu le potu
uitá. Mâncati impreuna la birtulu la „lupt'a dela
Plevn'a“ — numai aici nu.“

13. Lupt'a dela Plevn'a.

Doctorulu ar' fi voitu se se impace verii lui,
dar' nu aveá incredere in pace. Mariór'a l'a ro-
gatu inse pentru acést'a, sí apoi cându se pune
Mariór'a se se róge, incéta ori-ce refusare, mai
alesu de-a doctorulu Danilescu. Elu nu stateá
sub papuculu nevestei s'ale, dar' desiguru sub
mân'a ei cea móle.

Cá sí chiepati pentru mész'a de impacare í-
veniáu lui doi invetiati straini, cari petreceáu in
acelu orasiu, ambii i-au fostu facutu lui la univer-
sitate mai multe servicii. Acumu poteá se le
resplatésca, sí presentí'a acestoru doi barbati mari
insufá rudeniiloru certate celu puçinu atâtu res-

pectu, cà nu poteáu se se iriteze mereu prin nóue
imputari in presentí'a celor'a. Unulu dintre cei doi
ómeni mari, vestitulu revisoru generalu de scóle
Carantineanu, erá adeca mai multu lungu decátu
mare, aprópe uriasiu, dar' subtíre sí slabu cá o
umbra. Cel'alaltu omu mare erá profesorulu de
universitate Ghindileanu, unu omu micu sí palidu,
cunoscutu lumii indestulu prin operile s'ale, déca
nu l'a datu cumv'a uitarii. Birtasiulu dela „lupt'a
dela Plevn'a“ trebuiá se pregatésca o cina stra-
lucita, — doctorulu a invitatú óspetii la o simpla
mâncare socratica.

O mésa socratica la unu doctoru bogatu cá
omulu din evangeliu, nu se refusa asia usioru.
Toti se presentara. Negrila sí cei doi ómeni
mari se presentara mai antâiu. Petrecerea erá
fórte animata prin umorulu atticu alu strainiloru,
cari, acasa fiindu in discutíunile literarie, sciáu
se spuna cev'a despre toti ómenii de litere cunos-
cuti. Cându sosi inse profesorulu, avocatulu í-i
devenise ríșulu acru. Faceá bietulu la feçie, parcá
aveá colica, ér' avocatulu trecú prelânga elu in-
tr'unu cercu atâtu de largu, cá sí cându s'ar' fi
tînutu se nu-si murdarésca pantalonii cei albi
prin resufflarea acelu'a. Cându sosi apoi preotulu
éra par'cà a intratu duchulu celu necuratu in cei
de façia. Indigenii vorbiáu numai cu strainii; ei
nu se uitáu unii la altii, sí cându se sí uitáu, o
faceáu cu ochi de basilisce.

In sfîrsítu se pusera la mésa. Doctorulu
erá de unu umoru admirabilu, spre a face voia
buna meseniloru. Cei doi ómeni mari eráu neobo-
siti in istorisirea de lucruri literare. Tóte se pa-
reáu a fi pe calea cea mai buna. Bietulu Danilescu
se pregatise deja pentru o scena de impacare pa-
trundietóre cu prilegiulu sîmpaniei.

Filosofulu Hárțioga nu se potú retiêné a nu
„servi“ elu insusi sup'a. Erá sup'a de ciresie,
dupa o reçeta de totu nóua, unu cap-de-opera a
bucatariulu dela „lupt'a dela Plevn'a; o placere
a toturoru gurmandíloru.

Cându vení rîndulu acumu pe avocatulu
Negrila, profesorulu i veniá greu — acelu'a nu
poteá elu se-i tórne supa. Se retrase cu lingur'a.

Domnulu Negrila le vediú tóte câte se pe-
treceáu in internulu filosofulu. Sí dupa-ce profe-
sorulu i mai aruncá pe de-asupr'a nesce priviri
de dispretiu, cá-si cându ar' fi voitu se intrebe:
„Trebuie eu se mai observu sí façia cu tine, mi-
serabilule, formele buneí cuviintíe?“ avocatulu
turbatu nu se mai potú stapâni. Se uitá odata
prostu la filosofulu. — Astu'a i esíse acumu tóta
intieptiunea sí dadù un'a cu lingur'a preste gur'a
avocatulu. Avocatulu se sculá, 'si intinse mâ-
nile preste mésa sí apucá in locu de filosofu —
care s'a pitulatu indata sub mésa — capulu pro-
topopuluí. Acest'a spariatu 'si lasá venerabil'a
péruca in ghiarele de uliu ale avocatulu sí se
pitulá sí elu sub mésa lângá filosofu. Aici conti-
nuara apoi ambii ataculu in contr'a Goliatulu ju-
ridicu. Fie-care a prinsu câte unu petioru de a

lui Negrila. Fie-care trageá cá turbatu de elu; ast'feliu uriasiu trebuí se cada, dar' cu elu deodata se restorná mós'a intréga cu mâncari cu totu.

Hártiégele incepura a urlá grozavu de sub mésa. Revisorulu scolaru i-i sburá sup'a de ciresie in obrazu. Profesorulu de universitate siedea in tiepenitu; in pólele lui se adunaseru totu felii de paseri fripte intr'o gramada intréga.

Tóte aceste s'au intemplatu inse cu o iutiéla necalculabila, cá nimeni nu sciá, ce a fostu, de ce, de unde, sí ce are se se mai intéple?

„Duca-le draculu facultati!“ strigá doctorulu sí sari pe ferésta afara. „Mi-am gânditu-o eu, cá asia are se fie!“

La posomorít'a lumina a unui felinariu nu se mai vedeá pe mésa nimicu alt'cev'a, decâtu petiérele advocatului Danilescu. Filosofula Hártiéga esí pe tóte patru petiérele de sub mésa: unu purcelu friptu jaceá pe spatele lui, cá maimuti'a pe spatele unui ursu. Protopopulu inca esí de sub mésa, dar' incurcatu in faéa de mésa, acést'a i urmá cu remasitiéle mâncariloru socratice, intocmai cá unu conductu funebralu. Profesorulu de universitate puse intr'aceste cu multa precautiune pe josu paserile ce se afláu la elu in póla. Cea mai trista infaéiosiare o oferíá figur'a cea lunga a revisorului scolaru orbitu de sup'a de ciresie. Spre aperarea s'a elu a apucatu cu multa sperantia unu ciolanu de vitielu. Sí trecú cu elu prin sala pipaindu, fara de a vedé cev'a; cáci de intunecimea ce i-a produsu-o sup'a de ciresie elu nu poteá vedé de unde s'a escatu batái'a. Cându birtasiulu pasí in sala cu o pasteta minunata, revisorulu loví cu ciolanulu pe birtasiu sí pasteta. Cine i sí poteá spune orbitului, care e amiculú sí care adversariulu?

Protopopulu 'si lasá la faéa locului pèruc'a sí impreuna cu profesorulu o tulira la sanetós'a. Dupa ei Negrila, turbatu sí inrusínatu. Doctorulu aduse pe cei doi straini vestiti inaintea nevestei s'ale sí i povestí cele intemplate.

„Sfinte Pantilimó e!“ strigá matusi'a „ómeni cu functii sí dignitati! Ast'a-i minunea minuniloru!“

„Cu permisiune,“ replicá revisorulu generalu, cându incepú se véda éra, „déca nu me insielu acést'a a fostu minunea ciresieloru!“

Si m'a cuprinsu. . .

Sí m'a cuprinsu unu doru amaru
Sí-o dragoste fára hotaru. . .
Sí ani de-aréndulu am visatu
Doi ochi de focu sí-unu sènu curatu.

Ast'feliu trecú viét'ia mea
Eu o iubiám, ea nu sciá;
Dar' cum va trece de acum
Cându ea scí totu. . . spunet'i-mi cum?!

GEORGIU SIMU.

PRIN MÓRTE LA VICTORIA.

Comedia intr'unu actu

dupa A. Kotzebue localisata de Irin'a Sonea n. Bogdanu.

(Fine.)

Scen'a XXII.

Florescu, Frundiescu.

Florescu (care se aréta in fundulu scenei, fara se observe pre Frundiescu): Cu adevératu ei s'au dusu. — Numai totu mi-a succesu a-lu insielá. Acum'a chiar' de va observá, din trasura nu se póte scoborí. Vizitíulu a primitu unu bacsisíu buuu, acéla acum'a-i cá din poveste: n'aude, n'a vede, n'a greu cá pamentulu — pána va trece preste granitía.

Frundiescu: Acum'a haide susu la domnisíor'a.

Florescu: Acum susu la Victori'a. (Ambii se lovescu de olalta asía incátu saru indereptu sí se privescu unulu pe altulu cu o espresiune de mirare comica.)

Florescu: Amice tu aici?

Frundiescu: Eu te credeámu amice pre cale catra eredeá cea bogata.

Florescu. Buulu meu frate 'mi promise cá me va insoéi?

Frundiescu: Se vede cá amiculú meu a voitú se me insiele?

Florescu: Omulu face cum póte.

Frundiescu: Dar' cine a avutu onórea a jocá rol'a capitanului de cavaleria?

Florescu: Nitía alu teu.

Frundiescu: Strengariulu.

Florescu: Sí cine a facutu pre capitanulu?

Frundiescu: Vintila alu teu.

Florescu: Blastematulu!

Frundiescu: Asía dara prapaditii acéi'a trecu acum'a preste granitía?

Florescu: Ha, ha, ha! Ce se voru teme unulu de altulu! — Dauna numai cá nu potú fi sí eu privitoriu la acéa gluma.

Frundiescu (fórté seriosu): Amice glum'a la o parte!

Florescu. Tu faci o faéa cá sí mániosulu Achille.

Frundiescu: Tu m'ai vatematu!

Florescu. Prin ce?

Frundiescu: Mi-ai coruptu servitoriuulu.

Florescu: Sí tu pre alu meu.

Frundiescu: L'ai imbracatu de ofíçiru.

Florescu. Sí tu pre alu meu.

Frundiescu: Eu numai de síla m'am folositu de acéa-si apucatura. Inse tu nu numai cá ai batjocuritu totu corpulu ofíçerescu dar' mai cu séma pre mine. . .

Florescu: Tu tí-ai pierdutu mintea.

Frundiescu: Eú se fiu batjocur'a propriulu meu servitoriu?

Florescu: Tu aveái se treci preste granitía sí alt'a nemicu.

Frundiescu. Ar' fi fostu o scena dragalasía, cá eu se fiu statu in faéa lui Nitía alu

mieu; și acest'a abia se-si tînea risulu la pacalé'a mea. Ha! eu nu știu cum de me potu inca predomni că se vorbescu atîtu de moderatu despre acést'a.

Florescu. Asculta, Frundiescule, nu me superá!

Frundiescu: Sî dîeu acést'a ar' fi mare nefericire.

Florescu. Eu iertu multe slabitiuni amiciloru miei, inse ce-i prea multu nu-i sanetosu.

Frundiescu: Eu te dispensezu de pacientia.

Florescu. Cu ori-ce pretiu voiesci se me scoti din ogas'ia bunei dispositiuni.

Frundiescu: Tu mai scosu dejá, sî o vorba cá o suta 'ti ceru satisfactiune.

Florescu: Nu glumesci?

Frundiescu: Nici gîndu n'am a glumi.

Florescu: Noi amu promisú că nu ne vomu bate.

Frundiescu: Dá, pentru domnișór'a nu, despre ace'a nici nu-i vorba aici.

Florescu: Sî totusi in fondu despre ace'a e vorba. Tu cauti nodu in papura, pentru-cá vedi cá nu me poti invinge cu viclen'ia.

Frundiescu. Ei ce bine scii ceti domnule capitánu in sufletulu meu. Póte scíi aflá sî ce cugetu eu acum'a?

Florescu: Tu cugeti se cuceresci cu fort'ia ce n'ai potutu esoperá cu astut'ia.

Frundiescu: Ba, ci eu cugetu, cá domni'a-t'a ai mare placere a te feri de duelu.

Florescu: Domnulu meu, acést'a inca nimeni nu a indrasnitu se mi-o dica.

Frundiescu: Me mira, căci vedu cá n'ai curagiu.

Florescu (trage sabi'a): Puiu de sierpe! Déca tu cu ori-ce pretiu vrei se turbi, 'ti voiu cautá eu leaculu.

Frundiescu: In fine se trezesce spiritulu militariu.

Florescu: Sî dupa-ce odata s'a trezitu, me rogu a nu intardía.

Frundiescu: Pad'a mea pre lînga sabi'a t'a este o arma neegala.

Florescu: Cauti preteste?

Frundiescu: Eu duelezu numai cu pistóle.

Florescu: Uitat'a-i cá mi-am tramisu pistólele la mechanicu?

Frundiescu: 'Ti stá la dispositiune unulu dintre ale miele. (Scóte dóue pistóle.)

Florescu (baga sabi'a in téca): Primescu sí acést'a.

Frundiescu: Calulu meu stá gat'a. Celu-ce va avé noroculu se trantésca la paméntu pre celualaltu, acel'a se arunca pre elu sî scapa cum póte.

Florescu. E curata nebulia cá noi se ámbblamu impușcându-ne unulu pre altulu, dar' tu ai voitu asía.

Frundiescu. (i-i intinde pistólele): Alege!

Florescu (apuca unulu): Totu un'a.

Frundiescu: Optu pasi?

Florescu: Fia!

Frundiescu (mesura): Unde vréi se stai, aici séu acolo?

Florescu: Totu un'a. (Se postéza.)

Frundiescu: Asía dara slobodi.

Florescu: Tu te cugeti a fi vatematu. Dá tu ántáiu!

Frundiescu: Fia dara! (Elu tîntesce multu, apoi impușca.)

Florescu: Ai gresitu.

Frundiescu: Vedu

Florescu: Acum'a e rëndulu meu.

Frundiescu: Ace'a o știu.

Florescu: Eu slobodu in aeru.

Frundiescu: Atunci mai incarcamu odata.

Florescu: Pierdututi-ai mintile?

Frundiescu: Numai sângele me stêmpera.

Florescu: Asía dara fi alu dracului! (Impușca.)

Frundiescu: (striga ha! cade la pamentu, se rostogolesce, 'si pune mân'a la pieptu.)

Florescu (alérga la elu): Pentru Domnedíeu.

Frundiescu: Chiar' in baierile peptului.

Florescu: Inferbentare afurisita!

Frundiescu: Fugi! fugi!

Florescu: Iertare amice!

Frundiescu: Numai eu sum de vina.

Florescu: Pre. Domnedíeulu meu!

Frundiescu: Fugi... calulu meu legatu de acelu arbore....

Florescu: Móre! — nefericitulu de mine! ce se me facu? (Fuge.)

Scen'a XXIII.

Boieriulu. Victori'a, Frundiescu.

Boieriulu: Ce insemnéza impușcaturile aceste sub ferestrele miele?

Victori'a. Eu presémtiescu o nefericire.

Boieriulu: Nu potu presupune.

Victori'a: Ah! Tata! Éca capitanulu la pamentu.

Boieriulu: Mortu?

Frundiescu (ridîndu): Mortu in cortu ('st redica pușinu capulu).

Boieriulu: Ce s'a întéplatú?

Frundiescu: Tacere, tacere, fiti linisciti, eu me aflu cum se póte mai bine.

Victori'a: Cum m'ati spariatu!

Frundiescu: Ve voiu rogá de iertare mai tîrdíu. Acum'a vé rogu a-mi spune inainte de tóte, mai zaresce-se capitanulu?

Boieriulu: Elu fuge mîncându paméntulu.

Frundiescu (se scóla): Victori'a!

Victori'a: Explica-mi!

Frundiescu: Elu crede, cá m'a omorítu.

Boieriulu: In duelu?

Frundiescu: Pró forma. Eu í-i faciú un'a querelle allemande. Scíámu cá nu are la sine pistólele, ale miele eráu cu incarcatura órba. Elu fuge. Acum'a-i trecutu preste granit'ia. Eu am do-bánditu premiulu.

Boieriulu: Capu de vulpe!

Frundiescu: Stă cuvântulu, domnișoara? Victori'a Caută se steie, des' acésta astuția 'mi prevestește ce me ascépta în casatoria.

Frundiescu: Numai amorulu me facu astutu.

Boieriulu: Dara trebue se tramitemu dupa elu, sermanulu.

Frundiescu: Póte sosi inca destulu de tēmpuriu la nunta.

(Cortin'a cade.)

Scrisori din Români'a.

Bucuresci, 11 Maiu v. 1889.

Scumpe amice!

Imposantele serbari aie d'ilei de ieri: atâtea glasuri calde, glasuri de iubire și de incredere, uralele nesfârșite esite din sute de mii de animi și pepturi romanesti nu-i mirare că me facu sc-mi intrerumpu tacerea față de „Amiculu Familiei.“ Diu'a de 10 Maiu se póte numi cu dreptu cuvēntu dupa mine — „Pascile morale“ ale poporului român de dincóce de munti. — Romanimea a serbatoritu ieri o întreita aniversare, (dîce unulu din organele principale din capitala) aniversare, care aminteste românului trei dîle scumpe ale istoriei nóstre nationale. — Si intr'adeveru, căci la 10 Maiu 1866 a intratu în capital'a Romaniei printîulu Carolu de Hohenzollern, carele avea se dee țerei regimulu monarchicu constitutionalu, se dee tronulu stabilitatea invidiata de multi dușmani, se ridice falnicu drapelulu și se faca a resuná cu fala și gloria numele de „romanu“ în betrán'a Europa, care se pare a-lu fi uitatu.

La 10 Maiu 1877 Romani'a sătula de tutoratulu (suzeranitatea) Turciei, 'si reia independință, neatârarea, se constituie definitivu ca „statu român“, o resplata acést'a póte prea scumpu platita, cu atâtea straduinte, cu atâtea sudori versate pe plugu, cu atât'a sânge versatu pe sabie.¹⁾ În acést'a di s'a indeplinitu visulu de aurulu alu celor mai buni și mai vitezi domni romani — că Mateiu Basarabu, Vasile Lupu, Stefanu cel mare și Mihaiu Vitezulu.

La 10 Maiu 1881 s'a pusu pecetea isbândeii pe unu rodulu bogatu de silintie, de lupte și de jertfe seculare prin încoronarea, domnului Carolu I. de rege alu României cu o corona din otelulu tunurilor dușmanului. — Éta scumpe amice, aci trei dintre cele mai stralucite pagini ale istoriei române contimpurane! Diu'a de 10 Maiu este o editie corectata, întregita și pomposu decorata a lui 24 Ianuarie (aniversarea unirei principatoru!).

Déca dara 10 Maiu revóca Romaniloru atâtea suveniri placute, falnice și gloriose, cine se mai póte mirá de manifestatiile ce nu se potu descrie, la cari

amu participatu eri?! — Pregatirile se incepura inca din prediua. Calea Victoriei („Podulu Mogosiței“) și gradin'a publica din centrulu capitalei „Cismegiulu“ erau menite se cuprinda și surprinda pe publiculu Bucuresciloru. Si intr'adeveru, din demanetia dilei „Calea Victoriei“ purta pe miile de curiosi din surprisa în surprisa, care culminéza cu defilarea „poporului“ pe bulevardulu Academiei. Dîce anume „poporului“ pentru-că tinerimea: — scolari, studenti și ostime — suntu lamur'a, suntu flóra, suntu anim'a și sufletulu „poporului“ român. — Calea Victoriei și Bulevardulu impodobite cu mii de stéguri treicolóre catra órele 11 furnicau de dîeci de mii de privitori. La 11^{1/2} óre M. S. Regin'a — adorat'a femeia a Romaniloru a descisu la pavilonulu ce-i era pregatitu lînga statu'a lui Mihaiu Vitezulu; la cati-va pasi o urma M. S. Regele în capulu unui briliantu statu majoru, printre care s'a vedutu unu generalu englesu, unu colonelu italianu, unu colonelu rusu, majorulu austriacu Schneider, unu majoru turcescu etc. Lungi nesfârșite aclamatiuni salutara trecerea Suveranului. Acestu statu majoru regalu se postéza în față a statuei lui Mihaiu Vitezulu, și Regele, salutandu pre ministrii straini (cari erau în pavilonulu Reginiei), defileulu se incepe. Mai antaiu au trecut pre rēndu unele scoli primare, unele secundare, scóla de meserii și scócele normale și în sfârșitu mândri'a și brav'a ostime cu ofițerii lor: vênatori, de linie, dorobanti, brigada de geniu, artilleri'a forte admirata, rosiorii, calarasii și gendarmii — toti cá unulu perfecti în tîenuta și în pasu. „Equipamentulu și harnasiamentulu suntu fara cusuru (scadere) și cá aparentia trupele de eri au fostu cu dreptu cuvēntu complimentate de atastatii militari straini.“¹⁾ — Mai însemnu aci, cá principele de Romani'a, Alteti'a S'a Ferdinandu a defilatulu și dēnsulu intr'unu rēndu cu ostasii, anume în capulu companiei s'ale din regimentulu III. de linie, ér' poporulu i-a facutu pe totu drumulu seu o ovatiune entusiasta. Musicele intonara imnulu nationalu și pe la sfârșite M. S. Regin'a cu principele Ferdinandu în trasur'a de gala, ér' M. S. Regele în capulu escorteii calare alaturea cu eroulu Cernatu se intorcu la palatu între acele-a-si ovatiuni cá și la venire. — De sér'a întregu Bucuresci circula pe „Calea Victoriei“ și în „Cismegiu.“ Iluminati'a era feerica. Arcurile de focu ale societatii de gazu faceam din nópte di. Sér'a era superba; o suma de cetateni au facutu o demonstratie înainte palatului; ordinea era perfecta. Pre la 10 óre M. S. Regin'a și printîulu mostenitoriu visitéza orasiulu; trasur'a de abia se póte mișcă de lume, care aclaméza pe suverani. De pe strada lumea și suveranii intrara în Cismegiu, unde o cascada artificiala facuta din bolovani și iluminata cu lumina electrica, apoi focurile artificie, musicele militare te strapuneau în alta lume — în lumea spiritelor. Asia a petrecutu Bucurescii diu'a de eri în veselie, în bucurie

¹⁾ Diuariulu „Universalu“ dela 11 Maiu.

¹⁾ „Romani'a Libera“ de adi.

sî in entusiasmu ce nu se pôte descrie pâna la miediu noptii, cîndu capital'a sî-a reluat éra-sî liniscea obicînuita! Ordinea sî liniscea o admirámu cu totii pâna sî strainii; unu singuru accidentu — fara urmari grave — s'a intemplat pe tîmpulu defilareî, anume din caus'a imbulzeî enorme o femeia a lesnatu; dar' i s'a datu immediatu ajutoarele necesare.

Spunu, cã acésta serbatóre n'a reusitu nici odata asîa de superbu cã eri; déca este adevératu ori nu, eu nu potu se sciu; dar' ce sciu este, cã eri, cîndu am vîdîutu atât'a óste românesca la unu locu in tîenuta de parada, mintea 'mi sburá inderetu preste vécuri la legionarii romani a lui Cesar sî Traian, anim'a 'mi tresariá in peptu sî 'mi scoteá lacrima de bucurie, imaginatî'a cu unu „salt mortal“ 'si luá unu falnicu sî totu-odata ciudatu sboru in venitoriu catra rivnele mari ale lui Stefanu sî Mihaiu; ér' buzele par'-cã 'mi borborosiáu:

„Dîce Maiu, dí d'amintire
Sî de fapte vitejesci
Te serbam cu fericire,
Preste vécuri se traiesci!“

Vale!

V. Gr. Borgovanu.

DIVERSE.

Cronica. — Convocare. — In conformitate cu prescisele §§-loru 14 sî 21 din statutele asociatiunei transilvane pentru literatur'a româna sî cultur'a poporului românu sî in conformitate cu conclusulu adunarii generale dela Abrudu din 1888 de dto 6 Augustu, sîdintî'a II. pt. prot. 33. precum sî cu conclusulu comitetului de dto 9 Maiu a. c. pt. prot. 49, adunarea generala pentru anulu curentu se convocá prin acést'a in *Fagarasîu pe 15/27 Augustu sî dílele urmatóre*. Aducîndu acést'a la cunoscutia publica, invitamu pe toti membrii Asociatiunei a luá parte in numeru cãtu mai mare la sîdintîele adunarii.

Sibiú in 15 Maiu, 1889.

Pentru comitetulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a româna sî cultur'a poporului românu.

G. Baritiu,
presîed.

Dr. I. Crisianu,
Secretariu II.

Institutulu regnicolaru pentru pensionarea invetiátoriloru in Ungari'a a avutu cu finea anului 1888 unu capitalu de 6.223.000 fiorini. Perceptiunile au fostu de 741.000 fl., erogatiunile de 214.000 fl.; s'au potutu dar' capitalisá 526.000 fl. Institutulu are venite asîa de mari, incãtu ar' fi chiar' astadi in stare de a acoperi trebuint'a maximala, ce se va cere abia dupa 32 de ani. Déca legea de pensionare va remané neschimbata, cu finea anului 1895 se voru poté sistá tóte con-

tribuirile la acestu institutu. Ar' fi mai de doritu inse stabilirea unei proportiuni mai corecte intre perceptiunile sî erogatiunile acestui fondu, ast'feliu cã solvirile se se mai micstóreze, éra pensiunile se se mai redice.

Monumentu pe Campulu-panei. Intru amenirea invingerei ce a raportatu asupr'a Turciloru, pre frumosulu sîesu mánosu de lînga Muresîu intre comunele române Vinerea, Sibot sî Balomir, la anulu 1479, voivodulu Ardélului Stefanu Bathori in unire cu Paulu Chinez, banulu Timisórei, „Societatea istorica sî de anticitati“ din comitatulu Hunedórei a efeptuitu redicarea unui monumentu, a caru'a desvelire s'a facutu in 30 l. tr.

Nóua cale ferata. Ministrulu de comunicatiune sî lucrari publice a concesu sè se faca lucrarile pregatitóre pentru construirea unei cãi ferate, care se duca de la statiunea Alb'a-Iulia la Zlatn'a sî sè se ramifice de la Siardu pâna la Ighiu sî totu-odata sè se continue de la Zlatn'a pâna la Valea-Dosului.

Primirea in scólele de cadeti. Comand'a scólei de cadeti de infanterie din Sibiu face cunoscutu, cã cu inceputulu noului anu scolasticu la acestu institutu devinu locuri góle pentru 50 de frecuentanti. La alegerea reflectantiloru se pune pondu deosebitu pe cultur'a sî educatiunea loru sociala de pâna acum. Cererile complete sî instruite conformu regulamentulu suntu a-se adresá *celu multu pâna la 25 Iuliu a. c. n.* la comand'a scólei de cadeti de infanterie din Sibiu (*An das Commando der Infanterie Cadetenschule zu Hermannstadt*). Cererile sosite mai târdiu nu se voru luá in consideratiune, ér' in privint'a cereriloru respinse numai are locu nici unu recursu. Brosîuri despre organizatiunea sî conditiunile de primire se capeta cu 20 cr. dela librari'a L. W. Seidel & Sohn in Vien'a sî A. Schmiedicke in Sibiu. — Se mai atrage atentiunea interesatiloru, cã in urm'a esmisului din partea ministeriului ces. reg. de resboiu din 5 Maiu 1889 Nr. Pres. 1984 cu inceperea noului anu scolasticu se voru introduce in scól'a de cadeti unele modificari, prin cari se intentionéza similitatea scólei de cadeti cu celel'alte institute militare de instructiune sî cu deosebire usîurarea conditiuniloru de primire, primindu-se in anulu primu sî ast'feliu de reflectanti, cari au absolvatu trei clase la scólele medii sî producú testimoniú cu nota: multumitoriu; pe cîndu dintre cei cu nota: indestulitoriu (suficientu) se voru primi numai déca au absolvatu 4 clase.

Salariulu invetiátoriloru rurali in Romani'a va se se statoréscu la minimulu de 90 franci pe luna — ce'a ce face circa 500 floreni pe anu.

O sarutare de benefacere. Intr'o serbare de benefacere ce s'a datu nu demultu in Vien'a la princes'a d'Aremberg, unu milionariu anglesu a platitu cu sum'a de dóuedéci sî patru mii cinci sute franci permisiunea de-a sarutá odata in obrazi, pe frumós'a marchisa de Palavicini.

Nou sistemul de interpunctiune a cifrelor.

Ministeriul r. u. de culte și instrucțiune publică a Ungariei demănda a se folosi în scrisorile oficiale și a se introduce în școlile un'a nouă modalitate de interpunctiune a cifrelor. Acestu nou sistemul este următoriu: cifrele scrise un'a lângă alt'a se împartu începându dela stânga spre drept'a în clase de 3 cifre. Interpunctiunea se face dela drept'a spre stâng'a, și adeca: clas'a întâiu de 3 cifre (său și mai puține) capeta *unu punctu*, a două clasa *o virgula*, a treia era-si unu punctu, și așa mai departe se schimbă unu punctu, apoi o virgula... de es. numerulu 15698734952 după sistemulu celu nou va fi ast'felu interpunctatu 15.698,734:21. — Decimalele se însemna ast'felu: se pune unu punctu, care este cev'a mai susu decâtu lini'a de desubtu a numerulu, și apoi decimalele se scriu cu cifre mai mici d. e. 3752619 cu întregimi și două decimale va fi 37.526¹⁹.

Preturile de caletorie pe calea ferată. Dela 1 Augustu a. c. tarifulu pretiurilor de caletorie pe căile liniilor ferate reg. ung. va fi schimbatu după zone. Tota rețeau'a liniilor ferate reg. ung. de statu se va împarti în 14 zone, și ast'felu voru fi numai 14 tarife. Pentru clas'a III. celu mai mare pretiu în cea mai mare zona e de 8 fl., și în cea mai mica zona dintre cele patrușprediece e numai de — 10 cr. Biletele libere voru avé și de-acumu înainte valóre.

Contra întregu publiculu romanu inteligentulu adresăza „Comitetulu Societății pentru literatur'a și cultur'a româna în Bucovin'a“ următoriu Apelu literariu.

Literatur'a populară este fundamentulu culturii oricarei națiuni. Datinele, tradițiunile, povestile, basmele, proverbele și cântecele sunt visteri'a popórelor. Ele sunt talmaciulu spiritulu, ele reprezintă originea, limb'a, caracterulu, imaginațiunea și geni'u nationalu. Că la tóte popórele intrate pe calea civilisatiunei posedem și noi Romanii o literatură populară și ratională. Multe dintr'aceste produțiuni ale spiritulu poeticu alu națiunei române se potu chiar' alaturá lâng'a literatur'a celor mai înaintate popóre. Albi'a acestei literaturi este inse la noi încă atâtu de îngusta, încatu nu ne sșim a sustiené, că multe din această lume plină de frumseti'a, de armonie și de originalitate, multe din aceste tesauru pretioșe sunt necunoscute publicității, și unele se pierdu éra altele stau ascunse în sênulu conservatoriu alu poporulu, care a știutu a le pastrá cu scumpetate dăci de secole.

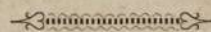
Considerându Comitetulu pe de o parte îndatorirea, ce o are Societatea pentru respândirea culturii și important'a înaltă a literaturii populare pentru dezvoltarea culturii, ér pe de alt'a câtu de puțin se afla respândita această la noi la Românii bucovineni. Societatea a început de multu a edá o „Biblioteca pentru tinerimea româna“, reproducându materi' corespundétore acestui scopu de prin diferitele scrieri române. Că se póta inse proumá Societatea cu edarea acestei biblioteci, are trebuința și de lucrari originale corespundétore. În urmărirea acestui scopu binefacatoriu, Comitetulu Societății 'și iá libertate a apelá la toti Romanii, la toti patrioții iubitori de înaintare, ér' mai cu séma la venerabili preoti, domni profesori și învetiători, cari stau de-a pururea în contactu imediatu cu poporulu, de a culege din sênulu poporulu tradițiunile, basmele, povestile, proverbele, cântecele etc. etc, și a le pune la dispozițiunea Societății spre publicare.

În modulu acest'a crede Comitetulu că-i va fi cu potința nu numai a edá și mai departe „Biblioteca pentru tinerimea româna“, ci a începe și cu edarea „Bibliotecii populare“ pentru cei vârstnici din popor. Speram, cumcă fie-care carturariu român cu tragere de inimă pentru prosperarea némulu seu, ne va sprigini în această întreprindere national-culturală.

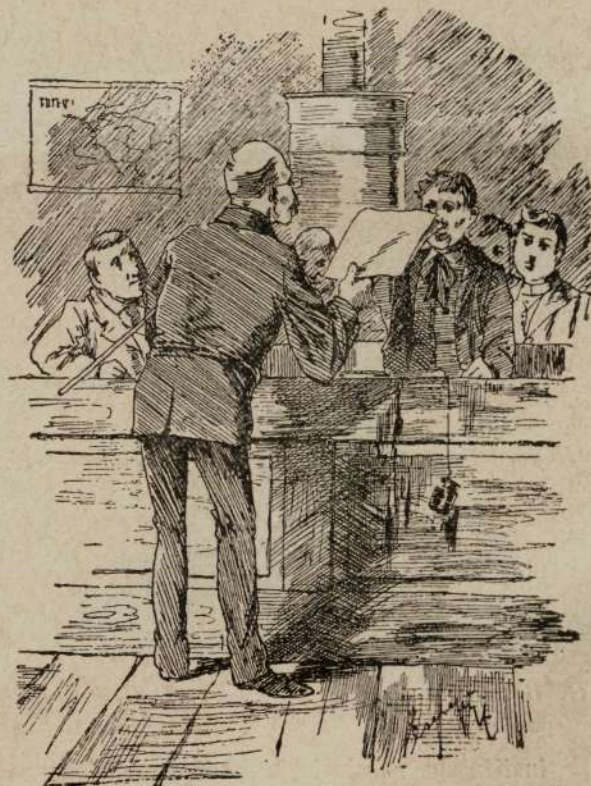
Invitam deci pre toti, cari voru luá parte la această lucrare se binevoésca a transmite scrierile sale la adres'a „Societății pentru cultur'a și literatur'a româna în Bucovin'a“, Strad'a Transilvaniei Nr. 6 în Cernautiu.

Diuaristicu. — „Gutinel“ diuaru socialu, literariu și economicu. Apare dela 1 Aprilie a c. începându în fie-care Mercuri la Bai'a-mare (Nagy-Bánya) su redactiunea dlui profesor Gavrilu Szabó. Pretulu de prenumeratiune pe 1 anu 4 fl., 1/2 anu 2 fl., 1/4 anu 1 fl. 'Lu recomandam benevoitórii atentiuni a cetitoriloru nostri.

„Posta româna“ ce apareá în Brasiovu su redactiunea dlui Teochar Alexi — a încetatu din caus'a condamnabilei indiferențismu a romaniloru știutori de carte.

La școl'a ovreiasca.

Dascalulu întréba pe copii:
— Ce gresială au facutu fii lui Iacobu, vândéndu pe fratele loru Iosifu?
Cu totii respundu:
— L'au vândutu prea ieftinu.

Proprietariu, Redactoru respundietoriu și Editoru: NICOLAE F. NEGRUTIU.

Gherl'a Imprimari'a „Aurora“ p. A. Todoranu 1889.